Haftalık siyasî magazin

BAŞDAN

GELECEK SAYIDA

Dünyanın en büyük Şairi Nâzım Hikmet — Kenan Önerle hayali bir mülâkat — Bir ankete cevap — Atatürk İnkilâbı ne halde dir — İşçi davası — Asaf Halet Çelebi ile resimli röportaj — Fıkra, Şiir, Mizah, Hiciv, Karikatür ve saire..

4-

Kodamanlar yeni çiftlik mi kuruyor?

Geçen sayımızda, Kartal Cevizli'deki Orhantepenin, Cevdet Kerim İncedayı'nın başkanlığındaki İmar Kooperatifi tarafından, sudan ucuz 2200 liraya nasıl kapatıldığını yazmıştık.

Bu tepenin çok uzağında kıymetli bir menba suyu vardır. Bir kanuna göre, eğer bir yer, ağaçlandırılıp ihya edilirse, o yere ihya eden bedava sahip olur. Bu İmar kooperatifi, anlattığımız kıymetli menba suyunun etrafına bir kaç ağaç fidanı dikmiş, yani burasını ihya ederek kanunî yoldan, bu suya ve suyun bulunduğu yere bedava sahip olmuştur. Şimdi iş, bu suyun, kilometrelerce mesafeden Orhantepesine getirilmesine kalmıştır. İstanbul halkı yaz aylarında susuzluktan kırıla dursun, iki yüz bin lira harcanarak, bu su tepeye getirilmiştir.

Cevdet Kerim'in başkanlığındaki İmar Kooperatifine parayı İşbankası vermektedir. Yani Hind müslümanlarının, İstiklâl savaşımıza yardım için verdikleri paralarla kurulan İşbankası, bu imâr kooperatifini finanse etmektedir.

Bu tepenin şerefile mütenasip bir de muazzam tren istasyonu yapılarak, demir yoluna bağlanacak, bir yandan da asfalt tepenin altına kadar uzatılarak, lüks otomobillere yol temin edilecektir.

Yazın toz, kışın çamurlara bulanan İstanbul halkına inat gibi yollar ve istasyonlarla bağlanan bu tepenin önünde bir de muhteşem plâj yapılacaktır. Tepeden denize doğru kayalar üstünde bir de asma balkon, park ve bahçe yapılacaktır.

Halkın başını sokacak bir kovuk bile bulamadığı bu mesken buhranı devrinde, gecekonduların polis jandarma kuvvetile yıktırılarak vatandaşların sokak ortalarına döküldüğü bu devirde, acaba Orhantepeye verilen bunca emek ne içindir? Buraya kodamanlar için villalar, yazlık evler, istirahat yerleri, köşkler, konaklar yapılacaktır. Gazetelerde sık sık resimlerini gördüğümüz, isimlerini okuduğumuz, teşyi merasimlerile uğurlanıp, istikbal törenlerile karşılanan enseli göbekli sayın, sap sayın baylar yaz aylarında dinlenmek üzere Ankaradan gelip, Orhantepenin tepesine çıkacaklardır.

Halk şimdiden burasına "Yeni Ankara,, demektedir. Kendi paraları değil mi? Ellette istedikleri, diledikleri gibi kullanırlar.

Şimdi bu tepedeki arsalar parsellenmiş ve ortakların yerleri ayrılmıştır.

Halk arasında dolaşan bir rivayete göre bu tepedeki arsalardan sekiz hisse çok mühim bir şahsa ait olup, son İstanbul ziyaretlerinde, bizzat Orhantepeye çıkarak, bu sekiz hissenin yerlerini tesbit etmişlerdir.

Mizahî Türk gazeteleri

Avrupanın en ileri fikir mecmuası olan La Pensée'nin 150 inci sayısında şimdiye kadar çıkardığımız (Markopaşa, Malûm paşa, Merhum paşa, Ali baba) gazeteleri hakkında çıkan küçük yazıyı tercüme ederek okuyucularımıza sunuyoruz:

Dış ve uzaktan görünüşü ile uysal ve Marshal'cı bir durumda olan memleketlerde bile, barışı ve demokrasiyi otomatik olarak dolarla Amerikanın müteradifi saymayan ve Amerikanın emrinde çalışmanın mutlaka millî bir iş olmadığını söyliyen serbest düşüncelerin bulunduğunu görmek insana cesaret veriyor.

Keza hürriyet aşkının, hükûmete bir muhalefet teşkil etmeğe kadar götüren bir yerde, bunu başka türlü anlıyanların mahkemelere düştüklerini, bazan gazetelerinin isimlerini değiştirdiklerini, bazan da matbaalarda basmak imkânını bulamıyarak, teksir makinasile işin içinden çıkmağa çalıştıklarını görmek çok entresan bir şey. İşte zaman zaman Markopaşa, Malûmpaşa, Merhumpaşa, Alibaba.. Adlarını alan bu cesur küçük "Canard enchaîné,, lerin bize öğrettikleri... Şunu da sırası gelmişken söyliyelim - ve bu mecmuamız için ümit verici bir şeydir - bunların hepsi de Pensée'yi tanıyorlar. Bu gazetelerde müstehzi bir eda ile ve hiç de komünist olmak lüzumu duyulmadan, Ankara hükûmetinin yaptığı "demokratik,, işler ve Amerikanın siyaseti tahlil edilmektedir. Okuyucularımız bunları okumasalar bile, şunu bilmelidirler ki, o gazeteler de, orada boş durmuyorlar.

Claude Cahen

Köprülüler, Önerler

ellerinin hamuru ile işçi davasına karışamazlar!

Yazan: Abidin NESİMİ

İster zorla olsun, ister gönül rızasile, Demokrasi hayatına girmiş bulunuyoruz. Bu da, Millet Meclisi yolile millet mukadderatının tayin edilmesi demektir. Bunun için de Millet Meclisinin, her türlü baskı ve zordan uzak olarak, vatandaş iradesinin serbestçe kullanılmasile kurulmuş olması gerektir.

Bu durum karşısında her parti, kendi tarafına adam kazanmak için kitlelere sevimli görünmek lüzumunu duymaktadır. Bu partiler o geniş kitlenin menfaatlerini güden partiler olmasalar bile, seçim yolile iktidarı kazanmak için hatta aleyhlerinde oldukları kitleleri tavlamak istiyorlar. Bir kere iktidarı ele geçirdikten sonra, ondan sonrası, Allah kerimdir. Her ne kadar partiler bu seçmen tavcılığında birbirlerile yarış etselerde, hiç bir zaman geniş halk kitlesinin davasını ele alamazlar. Evvelâ, kendi menfaatleri halk kitlesinin menfaatlerile çatışmaktadır. Sonrada, kendileri bu halk kitlesine ve onun davasına yabancı insanlardır.

Herkes bilir ki, yaşadığımız devirde, şehirlerde en kalabalık kitle, bir zamanlar eski Başbakan Peker'in «basit giyimli» diye alay ettiği işçi sınıfıdır. Bu sebepten, aslında birer yüksek ve orta halliler partisi olup, oy pusulası kazanmak için köylü ve işçileri tavlamak sevdasında olan Halk Partisi ve onun küçük kardeşi ve kapu yoldaşı Demokrat Partisi ister istemez işçi kitlesine karşı, yumuşak, tatlı ve sevimli bir dil kullanmaktadır.

⁂

Bu söylediklerimizin en son ve en yeni örneğini Kenan Öner ile Fuat Köprülü verdi. Her ikisi de işçiyi tavlamak için birbirlerile yarış halinde bulunuyorlar. Vaktile„ Türkiyede ne emekçi ne de kapitalist vardır„ diyen Fuat Köprülü, Eyüp de bir işçi toplantısında, işçi meselesi olarak bula bula„ yalnızca «grev hürriyeti» ni bulmuştur. Fakat çok şaşılır ki, grev hürriyetini de mutlak olarak ele alamıyorlar. Büs bütün grevin aleyhinde bulunmak ta, kandırmak istedikleri işçilerin reylerini alamıyacakları için işlerine gelmiyor. Bu sebepten Fuat Köprülü acayip, tuhaf, garip bir fikir ileri sürüyor; grevin milliyetçi bir hudutla çevrilmesini istiyor. Fesüphanallah! Grevler siyasi bir hareket midir? Grevin de milliyetçisi, milliyetsizi olurmu?

Tıpkı Köprülü gibi, Kenan Öner de, İşçinin grev hürriyetini öne sürüyor. Fakat ne tuhaf, ikisi de ağız birliği etmiş gibi oda bu grev hürriyetinin bir takım bağlarla bağlanmasını istiyor.

C. H. P. nin Pekerist tayfaları tarafından idare edildiği artık apaşikâr olan "Hür Bilek„ adlı sözüm ona işçi gazetesi de, grev hürriyetini öne sürüyor. Fakat o da diğer

— Devamı S. 4 de —

DEFTERDARLI

Ne harikulâde duruyor
Yazlık kumaşlar vitrinlerde
Şeytan diyor :
« Camı kırıp içine dal.»
İki parmak kalın kauçuk
Ne ayakkabılar var, pırıl pırıl,
İnsanoğlu için yapılmış ;
Onlara bakıp düşünüyorum:
Duvar deliğinden mi çıktık ?
Uzanma öyle o tarafa ;
Maçka'ya gider, asfalttır,
Sen Defterdarlı'sın

SABRİ SORAN

** ESKİ SAYILARIMIZ ***

Gazetemizin eski sayılarını elde etmek isteyen okuyucularımız, mektupla 10 kuruşluk posta pulu gönderirlerse adreslerine yollanır.

İstanbuldaki okuyucularımız eski saylarımızı, Ankara caddesi Narlıbahçes okağında gazetemizin bayii Esat' eskicigil'den tedarik edebilirler.

Kuvayi Milliye ruhu

Yazan: Esat Adil Müstecabî.

Gün olur ki, bir küçük zabıta vakası, bir küçük ajans haberi büyük bir içtimaî ve ahlâkî problemin çözülmesine yarar. Bundan bir müdddet önce millî kurtuluş savaşının kahramanları safında yer almış ve uzun yıllar «Eğemenlik Milletindir» tablosunun altında vazife görmüş bir vatandaşın milyon değerindeki altun ve mücevherleri çalınmıştı.

Bu da herkesin işitmeye, okumaya alışık olduğu zabıta vakalarından biri idi. Fakat halkın üzerinde yaptığı teşir bakımından vak'a, kendiliğinden büyük bir mesele halini alıvermişti. Niçin?

Yine geçenlerde yüz milyona yakın bir paranın Türkiyeden kaçırılarak Amerikan bankalarına yatırılmış olduğu, Mısır ve Avrupa bankalarında ise daha buna benzer pek çok milyonun bulunduğu, ve bu para sahipleri arasında bir çok tanınmış kimselerin yani dünkü millî kurtuluş savaşı mensuplarının yer aldığı iddia olunmuştu. Bu haber de vatandaş yüreğini burktu, boyunlarını büktü, niçin?

Çünkü o altunların, mücevherlerin, hatta apartımanların, palasların, uçsuz bucaksız çiftliklerin sahiplerinden bir çoğu «Kuvayı Milliye ruhunu temsil ediyordu. O ruhun ter temiz, mukaddes bir mefhum halinde kalması ise Türk milletinin siyasî bağımsızlığı, ahlâkî kalkınması ve içtimaî adaleti namına lüzumlu idi.

Çünkü: Kuvayı milliye ruhu, içeriden istipdadı, dışarıdan emperyalist istismarını koğan; semerli atlar üstünde ve kağnı arabaları içinde, türlü nekbetler acılarla doğup, gelişen bir davanın, millî kurtuluş davasının sembolü idi. Mustafa Kemali Atatürk, İsmeti İnönü eden, meşrutiyeti cumhuriyet yapan, kağnıyı tanka, merkebi tayyareye, taş parçasını şarapnele üstün kılan hep o ruh idi.

Millet, neyi varsa o uğurda vermişti. Kuvayı milliye saflarında aşağı yukarı herkes meteliksiz, herkes yalınayak idi. Aradan bunca yıl geçti, milyonlarcamızın durumunda büyük bir değişiklik olmadı. yoksulluğumuz yoksulluk, imanımız iman olarak kaldı. Yalnız içimizden bazıları Kuvayı Milliye ruhundan uzaklaşmayı münasip gördüler. Yalınayaklıktan milyonerliğe kadar yükseldiler..

İşte bir küçük zabıta vakasının, bir kaç satırlık bir ajans haberinin çözülmesine yardım ettiği problem budur. Ve bu sebepledir ki herkes çalınan altınlara, yabancı bankalardaki milyonlara değil, kuvayi milliye ruhunun ne hale gelmiş olduğuna hayret etmektedir. Ve yine bu sebebledir ki, halkın her gün biraz daha boynu bükülmekte, yüreği burkulmaktadır.

Abidin Nesimi ile konuşma

Sıkı Yönetim Komutanlığının kararile, sıkı yönetimin devamı müddetince altışar ay uzatılarak beş yıl sürgünde tutulan Abidin Nesimî, sıkı yönetim komutanı Asım Tınaztepe, eski baş bakan Recep Peker ve içişleri bakanı Şükrü Sökmansüer'in aleyhlerine dava açacağını ve hakkını arayacağını söylüyor.

— Niçin sıkı yönetim sizi beş yıl sürgünde tuttu? Hangi makamın kararı ve hangi sebeple sürgünde kaldınız?

— Malûmdur ki, sıkı yönetimin bir idarî sultası vardır. Bu idarî sulta 3862 sayılı kanunla tayin ve tahdit edilmiştir. Bu kanun sıkı yönetime mıntakası dahilinde bulunan serserileri, yankesicileri. suizan erbabını... Sıkı yönetim mıntakrsı dışına sürme hakkını verir. İşte, sıkı yönetim komutanlığı bu idarî sultaya dayanarak, beni mıntakası dışına sürdü.

Dilimize umumiyetle sürmek diye tercüme ettiğimiz Fransızcada iki kelime vardır. bannir. ve Expulser Bunlar arasındaki fark birincisinde bir mahalde oturma mecburiyeti ikincisinde ise muayyen mahallerde oturmama mecburiyetidir. Türk ceza kanununa göre, bir mahalde oturma bir suça karşı verilen cezadır. Bu hakkı da ancak kazaî kuvvet yani, adliye istimal eder. Muayyen yerlerde oturmama ise, bir idarî tedbirdir. Bunu da idarî sulta kullanır. Buna göre, sıkı yönetimin hakkımda ancak 3862 sayılı kanunun hududu içinde idarî bir tedbir alabilme hakkını haiz iken, o selâhiyetini aşarak muayyen bir yerde ikamet etme mecburiyetine çevirmiştir.

Beş sene sonra İstanbula dönebilen Abidin Nesimi, hakkını aramak için birçok makamlara baş vurmuş, fakat müsbet bir netice alamamıştır.

Hangi sebeple beş yıl sürgünde kaldığımı bilmiyorum. Böyle bir ilâm almış değilim. Bu sualin cevabını ancak bu şekilde bir karar vermiş olan zatı muhterem ile, onu böyle bir karar vermeğe teşvik eden C. H. P. liderleri ancak bilebilir. Bu itibarla, bu suvali onlara sorarsanız daha iyi olur.

Şüphe yokki, sizin bana sorduğunuz bu suali bende alâkalı yerlere sordum.

— Ne cevap aldınız?

Millî tacirlerimizden Hamit Saraçoğlunun biraderi Şükrü Saracoğlunun basbakanlığı devrinde bu sualimize umumiyetle " . . . . . görülen lüzum üzerine,, şeklinde bir cevap verilmistir. Sürülmeme 7 Eylül kahramanı, yine millî tacirlerimizden Bekir Karanın yakın arkadaşı Recep Pekerin başbakanlığı devrinde ise " . . . . Komünistlik tahrikatı yapmak,, şeklinde bir cevap verilmiştir.

Pek tabiidir ki millî tacirlerimizden Hamit Saracoğlunun biraderine ve Bekir Karanın samimî dostuna gerekli cevapları vermekte tereddüt etmedim.

— Bu cevaplara karşı sizin düşünceniz nedir?

Millî tacirlerimizden Hamit Saracoğlunun biraderinin başbakanlığı devrinde ancak 3862 sayılı kanunun saydığı illetlerin hiç birile malul olmadığımı, bu itibarla, sıkı yönetimin hakkımda aldıgı kararın kanunsuz olduğunu alâkalı makamlara bildirdimse de, alâkalı makam (görülen lüzum üzerine) olduğunu veya (hakkınızda bir işlem yapmağa imkân görülemediği) şeklinde kaçamak cevaplar verdi. Bunun üzerine bir taraftan devlet şurasına müracaat ederek, bu kararı çürütmek, diğer taraftan da adliyeye baş vurup, haksız fiillerden dolayı tazminat davası açmak lâzım gelmişse de, o günün imkân ve şartlarını buna müsait görmedim. Yalnız C.H.P. genel sekreterliğine yolladığım bir mektupta, bu hususu belirterek, zamanı gelince bu hakkımı da kullanacağımı ve mücadele edeceğini bildirdim.

— Hakkınızı arıyacak mısınız?

— Haksız fiillerden dolayı açılacak tazminat davaları için bir yıllık zaman aşımı mevcut olduğuna göre, sıkı yönetim komutanı aleyhine açacağım dava hakkı mahfuzdur. Zamanı gelince, bu hakkımı kullanacağım. Sıkıyönetim komutanı general Asım Tınaztepe ile, eski başbakan Recep Peker ve içişleri bakanı Şükrü Sökmensüer aleyhlerine açacağım tazminat davası, Mehmet Ali Aybar arkadaşımızın general Tınaztepe aleyhine açtığı davanın şekline göre belli olacaktır. Bekir Karanın Refiki Muhteremi Recep Pekerin devrinde ise gemi azıya alan sıkıyönetim adlı gavlayter'lik idaresi beni (komünistlik tahrikâtı yaptığımdan dolayı) sürdüğünü beyan etmek cüretini gösterdi. Buna karşıda,

A — Bir insanın ne düşündüğünü, nasıl bir düşünme mekanizmasına malik olduğunu ölçen, bulan bir alet henüz bulunamamış olduğundan, bir insanın siyasi düşüncelerini yazıları, sözleri ve işleri belli eder. Bu cihetten benim siyasi ve içtimai kanaatlerim yazılarımda belli olur. Eğer bunlarda komünistlik tahrikâtı varsa, bu takdirde, Türk ceza kanununa göre, savcılığın harekete geçmesi ve adalet makamları tarafından mahkûm edilmekliğim lâzım gelirdi. Halbuki bu güne kadar hakkımda, ne bir hüküm verlimiş, ne de bir dava açılmıştır. Bu itibarla sıkıyönetim komutanının bu iddiasını reddederim.

B — 3862 sayılı kanunda sıkıyönetim mıntakası dışına sürmeği icap ettiren fiiller arasında (komünistlik tahrikâtı yapanlar) kaydı da mevcut değildir. Bu itirazıma karşı Bekir Karanın Refiki Muhteremi, (sıkıyönetim komutanlığı takdir hakkını kullanmıştır) şeklinde bir cevap vermiştir. Halbuki, Türk kanunlarına göre,

1 — Sıkıyönetim komutanlığının takdir hakkı mutlak değildir. 3862 sayılı kanunla mukayyettir.

2 — Sıkıyönetim komutanı, Millet Meclisince seçilmiş değildir. Heyeti Vekilece tayin edildiğinden, bir hukuk esası olmak üze

Devamı 4 üncü sayfada

ÖLMEDEN ÖLEN ŞAİR

Yahya Kemal

Kerim Sadi nin yakında çıkacak bir eserinden alınmıştır

Bizde, edebiyat kliniğinin en orijinal ve onulmaz hastası (1885 de Üsküp'te doğan, eşraftan Nişli İbrahim Beyin oğlu) Yahya Kemaldir. Sevda marazına tutulmuş asîl bir kahraman ki ezelî bir neş'e içinde çalkanan yalıların önünde, bütün gece, sandalla dolaşmağı en mukaddes vazife bilir; ve, randevularını, ancak, ilâhî adaların lüks otellerinde verir.

Fakat şair, yalnız bugünkü İstanbul güzellerinin aşkıyla da iktifa etmedi; asırların yosunlu basamaklarını inerek, Lâle devrinin kapısını çaldı. Onu çok ince bir makiyaj sanatile, Nedim'in kıyafetine girmiş gördük. Artık, Sadâbâd âlemlerinde muğpeçelerle tanışıyor; omuzlarında lâhur şal, yanaklarında fağfur yaşmak taşıyan kadınlara ay ışığından gazeller okuyor.

"Baştan başa bir eda,, olan ve "sedeften heykel yapan,, Yahya Kemal, yaldızlı kâğıt parçalarını bir altın "poem,, gibi gösterecek kadar mahir bir gözbağcıdır. Fakat şarkılarının, radyo saatlerinde rakı kadehlerile tokuşturulması bu "poem,, in mahiyeti hakkında bir fikir verebilir.

Yahya Kemal, müslümanlığı en güzel din olarak kabul ediyor. Fakat, o, hiç bir zaman, Âkif gibi, mes ve mis kokuları içinde, günde beş vakıt, namaza durmamıştır. Onun bütün hususiyeti, Yatklüp'te, buzlu bir kafayla, Itrî'nin Tekbir dalgalarını dinlemekti.

Yahya Kemal, korkunç çatırtılarla çöken Osmanlı İmparatorluğunu, bir sanat mucizesile, diriltmek hülyasına kapılmıştı :

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik;
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik!

Ölüm, Muhammedin gül bahçelerine götüren bir kapıydı:

Cennette bugün gülleri açmış görürüz de,
Hâlâ o kızıl hâtıra titrer gözümüzde!...

Ve bütün şiir, iskeleti dağılmış ihtiyar bir tarihin mazîden gelen altın, köle ve cariye hasreti.

Yahya Kemal, Felsefe Taşı'nı arayan bir Ortaçağ simyacısı gibi, sözde mutlak bir sanat dünyasına kapanmış, vezin ve kâfiye imbiklerinden ilâhî bir âhengin eksirini sızdırmağa çalışıyor.

Bahsetmede Cennet'te akan Kevserden
Gül sevdi şerâb içti gülüp eğlendi
Zevk aldı tıraşîde rubâilerden

Bunun içindir ki, İkinci Cihan Savaşının milyonlarca ölüsü gazetenin bir sahifesinde yatarken, onun fildişi başı, kırık bir sütuna dayanarak, Nişaburlu hakîme rubai okudu:

Hayyam ki her bahsi açar sâgarden

Her saniye Okyanusların dibine inen efsanevî hazinelerdeki insan emeği, meş'ale gibi kıvranan şehirler ve harp meydanlarının bomba uçağı, ağır top ve alev saçan tank enkazile dolu çöplüğü onu neden ilgilendirsin? "Zaman ve mekân tanımıyan insanlık duygularını sonsuzlaştırmak,, vazifesile mvazzaf şair, akar suların kenarında yeşil bir seccadeye uzanan ve şarap testisinde uzun saçlı acem güzellerini seyerden bir acaip mahlûk değil midir? "Şiir bir zevk işi,, ve "hakikî şiir dilin ihsasına benziyen bir lezzet işi,, değil mi? Bir sırtlan tabiî sevkile kanlı kadavraları birer birer saymak ve rindâne bir rubabın tellerini ıstırap çeken insanın iniltisile ağlamak niçin...?

Ölmeden ölen bu şairin, doğum ağrılarile geçen altmış bu kadar yıllık bir ömre bedel, edebiyata armağanlandığı tereke nedir?

Bir destan sahifesinin yanında kırık bir mey kâsesi ve bir bedmestin dudaklarından dökülen donuk birkaç şarkı değil mi? Gümüş aynada aksini temaşa eden cânân dediğimiz bir tutam saç, boyaları sırıtan yarım bir gül ve samanla doldurulmuş hazin bir bülbül karikatürü...

Gözleri yeni bir şafak aydınlığı içinde kamaşan insan oğlunun alevden köprüler kurduğu ve tarihinin en kanlı geçidine atıldığı bir devirde, mağara adamının biyolojik haykırışına tercüman olan VUSLAT bir devir açamazdı.

Kerim Sadi

TÜRK KLEOPATRASI

Bize gelen eserler :

Tarihi Maddecilik Gözüyle

Yakında çıkıyor

Türk işçilerini tebrik eder, (Emekçi) refikimize başarılar dileriz.

Gayret ve Üniversite kitabevlerinde bulunur

Sağır Kemancı

Mizahî Hikâye

Hayat kırkından sonra başlar derler. O, altmışından sonra kemana başladı. Her ne kadar etrafındakiler, "bu yaştan sonra azanı teneşir paklar,, dedilerse de, bunu ancak içlerinden söyledikleri için duymadı. Zaten kendi sesinden başkasını da duyamazdı.

"Madem ki Beethoven sağır, madem ki ben de sağırım; madem ki Beethoven müzisyen, o halde benim de müzisyen olmam lâzım,, diyordu. Bu kuvvetli mantık karşısında akan sular durdu ve duran sular da akmağa başladı.

Derhal bir keman ve keman hocası bulundu. Hoca ile şöyle konuşmağa başladılar:

— Günaydın.

— Derhal.

— Anlayamadım, affeder siniz.

— Tabiî. şüphesiz.

Keman hocası içinden "sağır işitmez uydurur,, dedi. Sesini bir az daha yükselterek,

— Evvelâ notalardan başlayalım efendim, dedi

— Yooo.. Rica ederim.

Keman hocası daha hızlı bağırdı,

— Notaaaa...

İhtiyar keman talebesi tebessüm ederek,

— Çok naziksiniz, diye cevap verdi.

Hoca, nota defterini çıkarıp porte çizgilerini gösterdi,

— Bu çizgilere porte derler, diye tekrar bağırdı.

— Ne zamandan beri?

— Porte porte olalı beri

Bu şekilde keman hocası ancak üç defa derse gelebildi. Dördüncü derse gelmediği için, keman hocasına haber gönderildi ise de hocanın memleketten bir diyarı meçhule firar etmiş olduğu anlaşıldı.

İkinci bir hoca bulundu. Yeniden derse başladılar. Derse, ancak dört gün devam edilebildi. Beşinci gün keman hocasının anlaşılmayan bir sebeple intihar etmiş olduğu öğrenildi.

İhtiyar çocuk ille keman öğreneceğim diye tutturduğu için bir keman hocası daha bulundu. Dördüncü derste yeni gelen hoca "do, do, do,, diye bağırırken kaalp sektesinden öldü.

Derhal bulunan beşinci keman hocası, şimdi akıl hastahanesinde avazı çıktığı kadar 'do, re, mi, fa...,, diye feryat etmektedir.

Nihayet yeni ve çok ehil bir hoca daha getirildi. Bu çok kurnaz bir adamdı. Daha ilk derste, kemanı altmışlık talebesinin eline tutuşturup, çal diye işaret etti. Ve ihtiyar talebe, bir bayram çocuğu sevinci ile çalmağa başladı. Kemanın telleri üzerinde yay müthiş, canhıraş bir ses çıkarmağa başlamıştı. Kurnaz keman hocası, daha evvelden kulaklarına pamuk tıkadığı için, bu öğürtü veren kulak tırmalayıcı seslere aldırış ettiği yoktu. Tramvayların hava frenlerine benzeyen, paslı çark gacırtıları gibi sesler çıkardıkça, kurnaz hoca eliyle "çok güzel, fevkalâde,, gibilerden işaretler yapıyordu. Hoca kağıda şöyle yazdı:

— Bu şimdi çaldığınız parçayı ne zaman öğrendiniz?

— Hangi parçayı?

Tekrar kâğıda yazdı,

— Bu çaldığınız parça, Schubert'in Sivri Sinek saz operasının üvertürüdür.

İhtiyar talebe, ağzi kulaklarına vararak "hayatımda ilk defa kemanı elime aldım, diye cevap verdi. Ve hoca ile talebe biri yazılı, biri sözlü şekilde şöylece konuşmağa devam ettiler:

— İnanılacak şey değil.

— Vallahi, billâhi, ilk defa kemanı elime alıyorum.

—Fakat bu bir mucize. Lütfen bir daha çalın

İnsana fenalıklar getiren gıcırtılar tekrar başladı. Hoca "Aman Allahım, kulaklarıma inanamıyorum diye kâğıda yazdı, siz ne yapıyorsunuz, bu parça, Lizst'in "Aman Allah,, operasından bir Aryadır.

Yetmişlik talebe çocuk gibi seviniyor, ellerini çırpıyor.

— Ben zaten biliyordum, bende müthiş kabiliyet olduğunu biliyordum, diye zıp zıp zıplıyordu. Koca bebek, keman yayını teller üzerinde her cızırdattıkça hoca,

— İşte bu Mozart'ın Do-minör konçertosu.

— İşte şimdi çaldığınız Chopenin matem marşı...

— Şimdi Beethoven'in bin dokuz yüz yirmi yedinci senfonisi.

— Bu bir harika, Bach'ın Cemajor sonatı.

Diye kâğıda yazıyor, sevincinden bir deli gibi yayı kemanın tellerine vurup duran altmışlık talebesini büsbütün zıvanadan çıkarıyordu. Dersten sonra keman hocası talebesine,

— Sizde ezelî ve ebedî bir müzik kabiliyeti var. Sizin gibi bir müzisyen dünya yüzüne ne geldi, ne de gelecek. Sizden ders almama müsaadenizi rica ederim, diye bir kâğıda yazdı

Sağır keman talebesi son aşkla yaya sarıldı. Kurnaz hoca "bu çaldıgınız Dede efendinin sağ minör bayatî makamdan taksimi,, diye yazdı.

Dört gün sonra sağır kemancının konser vermesine karar verildi. Bütün hazırlıklar yapıldı. Bir büyük salon tutuldu. Gazetelere, sağır kemancının fevkalâde kabiliyetini öven makaleler yazıldı. Konser günü, salon zengin ve şerefli davetlilerle dolmuştu. Dinleyicilere bir proğram dağıtıldı.

— Program —

1 — Hacı ağanın ka-minör el peşrevi.

2 — Sağır kemancının kakafoni si.

3 — Çaykovskinin saz semaisi.

4 — Dede efendinin ze majör hicazkâr taksimi.

5 — Staviskinin (!) bitmemiş senfonisi.

Sağır kemancı sahneye çıkınca müthiş bir alkış koptu. Bir reveranstan sonra, kemanı kutusundan çıkardı. Gıgısına dayadı ve yayı çekmeğe başladı. Fakat sesi çıkmıyordu. Dinleyicilere acıyan keman hocası, daha evvel kemanın tellerini çıkarmıştı. Sağır kemancının bundan haberi yoktu. Kulağı duymadığı için, ses çıkıp çıkmadığının farkında değil, ha babam yayı çekip duruyordu. Konser bittikten sonra dinleyiciler onun yüzüne, o dinleyicilerin yüzüne şaşkın şaşkın baktı. Alkışlamadıklarına göre, konserin daha bitmemiş olduğunu zannediyorlar diye bir reverans yaptı ve

— Sayın dinleyiciler dedi, şimdi dinlediğiniz bu konserim ve bendeki müzik kabiliyeti Allah vergisidir, dâdı haktır. Henüz nota bilmiyorum. Bir de nota öğrenirsem, o zaman size kendi bestelerimi de dinleteceğim.

Müthiş bir alkıştan salon inledi ve sağır kemancının sessiz senfonisini böyle bitmedi.

Kravçenko kimdir?

Asrın en heyecanlı muhakemesi Pariste açılacak

Viktor Kravçenko isimli bir Rus, Amerikada (Hürriyeti seçtim) isimli bir kitap yazdı. Muhtelif dillere bu arada Türkçeye de çevrilen bu kitap bütün dünyada geniş bir ilgi topladı. Fransada çıkan Lettres Francaise isimli haftalık gazete, Kravçenko hakkında bazı yazılar yazdı. Bunun üzerine Kravçenko, bu gazete aleyhine 7 milyonluk bir tazminat davası açtı. 19 martta açılması lâzım gelen bu dava, Kravçenko tarafından açılmadığından geriye kaldı.

Evvelâ gazetecilik yapan Kravçenko, sonra mühendislik ve fabrika idarecisi olmuş ve 1943 de Amerikaya giden bir Sovyet satın alma heyeti arasında bulunuyordu. New-york'a gelişinden az sonra, 1944 yılı başında, heyetten istifa ederek, Amerikan himayesine girdiğini bildirdi. Tam bu sırada Ruslar Almanlara karşı harp halinde bulunuyor ve Amerikalılarla birlikte faşizme karşı savaşıyorlardı.

Amerikada "casusluğa karşı,, teşkilâtının bir ajanı olan Sin Thomas isimli bir Amerikalı, Viktor Kravçenko hakkında "Kravçenko nasıl imal edildi?,, başlığı ile bir yazı yazarak ifşaatta bulundu, Bu adamın hem Amerikalı, hem de mühim bir gizli teşkilâtın ajanı olması bakımından, ifşaatı mühim olduğu için, bir kısmını buraya alıyoruz:

Harp içinde idik. Sovyet elçiliğini ve bir çok Rus heyetlerini gözetlemek vazifesini almıştık. Bu kolay bir iş değildi. Bu adamlar, elçiliklerine hapis olunuyarlar, ancak işleri için lâzım olan kimselerden başka hiç kimse ile görüşmiyorlardı. Demek ki, bu iş kolay değildi Fakat bir gün öğreniyoruz ki, içlerinden biri, iki kelimecik Amerikanca bilmiyen, ekonomik ve teknik bir vazifesi olan bir küçük memur gece barlarda gezinmeğe başlıyor. Ekseriya sabahlara kadar içiyordu. Fırsat düşünce de, «ideal güvercin» rolünü oynamakta tereddüt etmiyordu. Onun Ruslarla alâkasını kesmeği temin etmek, sonra da onu rehine olarak alakoymak icap ediyordu. Bu adamın hikâyesini defterimde saklıyorum Eğer hakikaten onun hakkında bilgi edinmek istiyorlarsa, kendi romanından evvel bu defteri okumalıdırlar.

Bir gün bana, çalıştığı Sovyet organizasyonunun kendisini Moskovaya geri yollamağı kararlaştırdığını söyledi. Ona vakit kazanmasını tavsiye ederek, ödeyecek borçları olduğunu bildirmesini söyledim. Bu doğru idi: Borçlarını biz satın almıştık.. Her şey, evvelden tasarlanan plâna göre ceryan etti. Kendisinin bahsettiği «kaçış» zevk için yapılmış bir gezinti idi. Her şey onu alakoymağa hazırdı, kendisini sayfiyeye götürdük.

Vaşingtonda arkadaşlarımıza, Sovyet memurları hakkında bazı notlar verdi. Ona bir kitap yazdırmak fikri aklımıza geldi. Bir kaç ayda, altmış sahifelik, okunmaz karalamalar yaptı. Kravçenko'nun bu kitabı, hiç bir ilişiği olmaksızın, imzasını taşıyan bin sahifelik kitabı arkadaşlarımız tarafından evvelden hazırlanmıştı.

İşte Les lettres Francaise de çıkan bu yazıdan dolayı, Kravçenko gazeteyi dava etmekte ve bu iddialarını isbata davet etmektedir.

Bu mahkemeye Fransızlardan profesör Juliot-Curie, general petit, Albert Bayet, Fernand Grevir, pierre Caurtade gibi mühim şahısların geleceği, Amerikada «Amerikan gizli servisleri» O. S. S. in şefi general William Donovan'ın geleceği söylenmektedir.

Rusyadan Kravçenks'nun karısı madam Tatiana, eski karısı Jrlana ve daha eski karısı Gelina ve daha başka kimseler şahit olarak gelecektir.

Bütün dünya bu muhakemeyi merak ve heyecanla beklemektedir.

Ellerinin hamuru ile

— Başı S. 1 de —

iki kapu yoldaşı gibi, kayıtlı, çerçeveli, bağlı bir grev hürriyeti istiyor.

Görülüyor ki, Halk Partisi, Demokrat Parti ve Millet Partisi, her üçü de işçiyi tavlamak yarışında ayni yanlış ve sakat görüşe sahiptirler. Öner, Köprülü ve Barkınlar Türkiyede işçimeselesini takökünden halledilmiş sanıyorlar. Bu betbahtlık, onların suiniyetlerinden ziyade, içtimai bilgilerinin kıtlığından ileri gelmektedir.

Baylar! Size açıkça şunu söyliyelim ki, Türkiyede ve bütün dünyada işçi meselesi, "kayıtlı ve çerçeveli bir grev hürriyeti„ elde etmek meselesi değildir.

İşçi meselesi, şu dört faktörün ayni zamanda gerçekleşmesine bağlıdır:

1 — Günlük veya haftalık olarak, işçinin en çok çalıştırılabileceği müddet.

2 — Günlük veya haftalık olarak çalışmasına karşılık, işçinin en az eline geçecekpara.

3 — Günlük veya haftalık olarak bir işçinin en az çıkarabileceği iş miktarı.

4 — Bir günlük veya haftalık bir işçinin elde ettiği işin veya mamul nesnenin satış fiyatı.

Bu dört faktörün birden ve aynı zamanda halledilmesi halinde işçi meselesi ancak ortadan kalkar.

Köprülü, köprüsüz, öner ve döner gibilerin, ellerinin hamurile işçi davasına burunlarını sokmamaları daha hayırlı olur. Biz Köprülüye, demrkrasi numaralarına devamını, Kenan Önere de kokteyl reçetelerile meşgul olmasını tavsiye ederiz.

Not:

Bu yazının devamını gelecek sayımızda okuyacaksınız. Gelecek yazıda, yukarıda, yazılan dört faktör açık olarak anlatılacaktır. İşçi davasını Köprülü ve Öner gibilere bu neşriyatımızla öğretebilirsek, vazifemizi yapmış sayılırız. Çünkü, onlara ve onlar gibi olanlara, şimdi yaptıkları demokrasi numaralarının aslını, bugün ellerinden kalemleri alınmış ve susturulmuş olanlar öğretmişti.

Meğer Sosyalizim neymiş!

18 Ağustos tarihli(Uus)dan:

Bir köylü kadın, Celâl Bayar'a şöyle dert yanmış:

"— Zenginler altın bilezik takıyorlar, biz don bile bulamıyoruz.„

Demokrat Parti Liderinin verdiği cevab şu:

"Hakiki müsavatı temin etmek bir partinin vazifesidir. Bu müsavatsızlığı düzeltmek içinde biz, elimizden geldiği kadar çalışacağız.„

Başkalarının altın bileziğine refahına düşman olan mahrum bir köylü kadına Celâl Bayarın "hakiki müsavat„ vadetmesi Hüseyin Cahit Yalçının gözünden kaçmamış, diyor ki:

"Demokrat Partinin programı arasında böyle bir hedef, gaye mevcut olduğunu bilmiyoruz. İktisadî liberalizme taraftar olan Demokrat Partisi vatandaşların servetlerinde, gelirlerinde "hakikî müsavat„ taraftarı olamaz. Celâl Bayar, muhakkak fazla şaşırmaktan dolayı ne söyliyeceğini bilemiyerek düşünemiyerek köylü kadını böyle aldatmıştır demekten başka çare yoktur.

Vatandaşlar arasında sosyal demokrasiyi, yani servetler arasında hakiki müsavat ancak sosyalizm vaadeder.:

Başdan: Evvelâ sosyalistler müsavici değildirler. Celâl Bayar'ın istediği katî musavat tatbika aykırıdır.

Bizim asıl öğrenmek istediğimiz şudur: Celâl Bayar köylü kadının suali karşısında şaşırarak böyle cevap vermiş olabilir. Fakat Hüseyin Cahit Yalçın acaba bu sefaletin olduğu gibi muhafazasına mı taraftardır, ki hadiseyi gülünç bir şekle sokmaya çalışıyor?

Sırça köşk toplattırıldı

Hikâyeci Sabahattin Ali'nin son eseri olan «Sırça Köşk» isimli hikâye kitabı, Remzi Kitabevi tarafından, bundan bir sene evvel neşredilmişti. Kitap, bu hafta içinde toplattırılmıştır.

Kitabı basan Remzi Kitabevi sahibi ile konuştuk. Sırça Köşk kitabını, dört bin adet bastığını, hepsinin satıldığını, yalnız elinde kalan yüz seksen altı kitabın toplattırılmış olduğunu söyledi. Kitabı toplamıya memur olan zat ise, Sırça Köşk, beş bin basıldı demiştir

Kimin kararı ile toplattırılmış olduğu sualine Bay Remzi :

— Bilmiyorum, Bakanlar kurulu kararı ile toplattırıldığını tahmin ediyorum, demiştir.

Kitabı toplıyan emniyet memurları, Kitapçı Remziye toplama hakkındaki emri daha sonra kendisine getireceklerini, çünkü ellerindeki karara bağlı listede, daha başka yabancı dilde gazeteler,de olduğunu söylemişlerdir.

Sırça Köşk,te basın kanununa, ceza kanununa ve diğer kanunlara göre suç unsuru yoktur Eğer olsaydı, kitabın neşri tarihinden itibaren altı ay içinde savcılığın veya Adalet Bakanlığının harekete geçmesi lâzım gelirdi.

Bir imzasız mektuba cevap

Gazetemizi basan matbaanın sahibine geçen gün imzasız bir mektup gemiş. Bu imzasız mektuba gazetemizi basan Rekâm matbaası sahibi Lâtif Dinçbaş'ın verdiği cevabı neşrediyoruz:

İsimsiz ve imzasız olarak bu mektubu gönderen ne tabansız bir çocukmuş!

Her kimse, şu medeniyet dünyasında hüviyetini taputa yerleştirerek götürüp cehennemin esfeli safilini denen yere gömen anadan doğma tabansızın biriymiş. Sade tabansız değil, üstelik kafasızmış da.

İşte bu tabansız ve kafazız kimse, tutmuş aklı sıra beni ürkütecek zannile basmış mektubunda kalayı... Hani (Başdan)ı matbaada niye bastım diye... İnnallah massabirin!

Biz devlet adamıyız. Devlete vergi veren, işçi nafakalandıran, daha bir sürü masraflar içinde yuğurulan iş adamları, kâr yolunda yere bağdaş kurup oturarak pirincin taşını ayıklamağa kalkmazlar. Onların işleri, güçleri bu yol üzerinde yürümek, konuşmak kazanmaktır.

Kanunun menettiği işler müstesna, biz matbaacılar basarız hemşerim, basarız. Hattâ sunturlu tarafından adımızı, sanımızı belirterek, imzamızı atarak kalayı da basarız.

Burada basılan (Başdan) da kanunun menettiği şeylerden zerre kadar şeycik yoktur. Binaenaleyh, şayet bundan sonra çıkacak sayılarda da bulunmazsa ve:

— Al bakalım, karameşin... Para peşim...

Denirse, yine basmakta devam ederiz. Hem devlet, kanun, savcı bu isimde bir gazete çıkarması için bir vatandaşa ruhsat vere dururken başta sana, sonrada bana ne. yemek düşer a oğul?

Bir konuşma

(*Başı S. 2 de*)

re, bir şahsı hangi makam tayin etti ise, onun icraatından da sorumludur. Recep Peker'in (komutanlık takdir hakkını kullanmıştır) mütalaası onu ve çalışma arkadaşlarını mesuliyetten kurtaramaz.

Memlekette af ve mürüru zaman dinlemeden devri sabıkın tasfiyesini yapacak olan hakiki muhalefet, iktidara geldiği zaman elbetteki, Peker ve rüfekasından sıkıyönetim idaresinin kanuna aykırı olarak ceryan eden fiillerinin hesabını soracaktır.

Fransa bir Amerikan kolonisi mi olacak

Yazan : JEAN FREVİLLE

Londra anlaşmaları ile ikî taraflı Fransız - Amerikan anlaşması yakın istikbalimizi rehine koymakta, Fransız milletinin mukadderatı üzerine bütün ağırlığiyle çökmek tehlikesini göstermektedir.

Marshall plânında bir boyunduruk altına alma teşebbüsü bulunduğu haber verildiği zaman itiraz ediliyor avaz avaz bağırılıyordu. Bunları Kassandra (1) rolü oynamakla suçlandırıyorlardı. Fakat onlar «Val Street'den kör karız! Hele hediyeler vermiye kalkıştığı vakit.» diye tekrarladıkları zaman acaba hata mı ediyorlardı ?

Millî bağımsızlığımızı muhafaza etmek ve ekonomik kalkınmamızı emniyete almak endişesini taşıyan bütün bu düşüncelerin haklı olduğunu anlamak için tek bir yılın geçmesi elverdi. Fransadaki yardakçılarına göre Avrupaya karşılık beklemeyen bir yardım temin etmesi gereken bu sistem, körü körüne kabul edilen anlaşmaların ışığı altında iyice görünüyor ki, Amerikan emperyalizmine bir hizmet, ticaret pazarlarını ele geçirme, Avrupanın iktisaden fethi ve bir siyasî vesayet yaratmaktır.

Amerikan «Big bussinesse» lerine verilen bu kapitülasyon, memleketin en aşikâr menfaatlerinden bu vaz geçiş, ancak yıkılma halinde bulunan bir hakim sınıfın menfaatperestliği ve korkusu ile izah edilebilir. Amerikan kapitalizmine verilen Fransız kaynaklarına serbestçe dühul imtiyazı, Birleşik devletlerin ihtiyaçlarına göre ayarlanmış bir millî ekonomi ve en haysiyet kırıcı tarafı, 1871 de muzaffer Bismark tarafından kabul ettirilen, bu gün 1946 yılının mağlup Almanyasına tatbik olunan üstün milletin şartı, tek kelimeyle (2) bir Fransa: İşte onların Marshall plânlarının ilk ve acı meyvaları.

Meclisteki münakaşalar ve oylar bu anlaşmazlığa son vermiş değildir. O, milletin karşısına çıkarılacak, şehirlerde ve köylerde takib edilecektir. O şehir ve köylerdeki Fransız mütahsili, teknisyeni zanaatkârı ve işçisi bu demir ökçe diktatorasını, sonunda kendilerini bir harabinin, bir sefaletin, bir ümitsizliğin beklediği Fransız hayatının bu içten çözülüşünü her gün biraz daha sert bir şekilde duyacaklardır.

Buna karşı koymak Fransız milletinin vazifesidir. Zafer dolu bir mazisi olan ve daima tarihin ileri mevzilerinde bulunup insanlığın kendisine pek çok şeyler borçlu olduğu bu millet; cesur, hürriyet aşığı ve nazizme karşı mücadelesinde komün insanlarının kanının hâlâ damarlarında dolaştığını isbat etmiş olan Fransız milleti hiç bir zaman iktisadî köleliği ve yabancı boyunduruğunu kabul etmiyecektir.

Birleşik Devletlerin Fransada giriştikleri geniş kolonileştirme teşebbüsünü gün ışığına çıkarmak hususunda hiç bir eser George Soria'nın her bakımdan dikkate şayan olan: Fransa bir Amerikan kolonisi mi olacak? (3) adlı kitabından daha önemli olamaz.

Hiç şüphe yok ki müellif zamanımızdakî siyasî yazarların en başta gelenlerinden biridir.

Dış siyaset, bilhassa namussuzca gayeler güttüğü zaman, bir takım sırlara bürünmekten hoşlanır. George Soria her şeyi aydınlatıyor.

Romanlar, ferdî dramları, hırs ve menfaat çatışmalarını ortaya koyarlar. Burada ise dram dünya çapında oynanıyor ve hakimiyet hırsı, kazanç iştihası, irtikap, bayağı entrikalar, şantaj v.s. gibi alçakça bir takım duyguları sarsıyarsa da kahramanları ve kurbanları artık fertler değil, milletler teşkil ediyor.

Başka hangi roman, bu dağılma, zehirlenme, yıkılış halinde bir cemiyeti saran bu rejim sonu havasını verebilir?

Müellif millî bağımsızlığımız uğrunda yapılan bu yeni mücadelede her elin taşıyabileceği bir silâh ertaya koyuyor,

---

(1) Kassandra: Yunan mitolojisine ait bir kadın şahsiyettir. Kendisinde geleceği dildirme kudreti vardı ve mütemadiyen Trova şehrinin mağlûp düşüp tahrib edileceğini söylediği halde hemşehrilerini bir türlü inandıramamıştı.

(2) Fransa bir Amerikan kolonisi mi olacak? Pavillon neşriyatı.

(3) Yazının muharriri burada Türkiyeyi alâkadar eden ağır bir teşbih kullanmıştır. Memleketimiz hesabına bundan çok üzüntü duymaktayız.

Salı günleri çıkar Halk Gazetesi
Sahibi ve Neşriyat Müdürü
ve bu sayıda neşriyatı fiilen idare eden :
ORHAN MÜSTECAPLI
Mektupları şu adrese gönderiniz. (**Aziz NESİN**
Kumkapı, Derinkuyu sokağı No. 4
İSTANBUL
ABONE : Bir yıllık 500 Altı Aylık 250
FIATI 10 Kr.
Yıl 1 — Sayı 4 31 Ağustos 948 Salı
Dizgi: BERKSOY Basımevi Baskı Seyhan Mat.